

6. Приходько Н.Ф., Парпан Т.В., Голубчак О.І., Приходько М.М., Гудима В.М. Радіальні прирости деревостанів рекреаційно-оздоровчих лісів Придністровського Передкарпаття (Івано-Франківська область). *Науковий вісник НЛТУ України*. 2022. Т. 32. № 5. С. 42–49. DOI: <https://doi.org/10.36930/40320506>
7. Ткач В.П., Кобець О.В., Румянцев М.Г. Використання лісорослинного потенціалу лісами України. *Лісівництво і агролісомеліорація*. 2018. Вип. 132. С. 3–12. DOI: <https://doi.org/10.33220/1026-3365.132.2018.3>
8. Bondar O., Tsytsiura N. Recreational and health forests of Kremenets district, Ternopil region. *Balanced nature management*. 2021. № 2. P. 80–87. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.2.2021.237994>
9. Gerstenberg T., Baumeister C.F., Schraml U., Plieninger T. Hot routes in urban forests: The impact of multiple landscape features on recreational use intensity. *Landscape and Urban Planning*. 2020. 203. 103888. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2020.103888>
10. Getzner M., Meyerhoff J. The benefits of local forest recreation in Austria and its dependence on naturalness and quietude. *Forests*. 2020. № 11 (3). P. 326. DOI: <https://doi.org/10.3390/f11030326>
11. Jean R., Naka K., Christian C.S., Gyawali B.R., Bowman T., Hopkinson S. Identifying primary drivers of participants from various socioeconomic backgrounds to choose national forest lands in the Southeastern Region of the US as a Travel Destination for Recreation. *Land*. 2022. № 11 (8). 1301. DOI: <https://doi.org/10.3390/land11081301>
12. Pintilii R.-D. Forest Recreation and Landscape Protection. *Forests*. 2022. № 13. 1440. DOI: <https://doi.org/10.3390/f13091440>
13. Siruk I., Siruk Yu. Recreation characteristics of the green zone forests of the Zhytomyr city. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*. 2023. № 14 (4). P. 73–87. DOI: <https://doi.org/10.31548/forest/4.2023.73>

УДК 630*0

Пенькова С.В., доктор філософії
svitlana1986r@ukr.net

Лозінська Т.П., канд. с.-г. наук, доцент
Lozinskatat@ukr.net

Тохташ О.В., здобувач вищої освіти
Білоцерківський національний аграрний університет

АНАЛІЗ МЕДОНОСНОЇ БАЗИ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО НАУ

Проаналізовано наявність медоносних рослин на території навчально-дослідного лісового господарства Білоцерківського національного аграрного університету та можливість їх використання при впровадженні лісового бджільництва.

Ключові слова: лісове бджільництво, медоноси, недеревні ресурси лісу.

Penkova Svitlana, PhD in Agronomy

Lozinska T.P., PhD in Agricultural Sciences, Associate Professor

Tokhtash Oleksiy, student

Bila Tserkva National Agrarian University

ANALYSIS OF THE HONEYBEARING BASE OF THE EDUCATIONAL AND RESEARCH FORESTRY OF THE BILA TSERKVA NATIONAL AGRARIAN UNIVERSITY

The presence of honey plants on the territory of the educational and research forestry of the Bila Tserkva National Agrarian University and the possibility of their use in the implementation of forest beekeeping were analyzed.

Keywords: forest beekeeping, honey plants, non-timber forest resources.

Бджільництво - важлива галузь сільськогосподарського виробництва, що забезпечує отримання важливих продуктів бджільництва для населення та запилення ентомофільних рослин [1]. Лісові угіддя відіграють провідну роль як кормова база бджільництва. Пилконосні та нектароносні рослини лісових насаджень є важливим недеревним ресурсом лісу. Використання цього ресурсу лісу одночасно забезпечує підвищення ефективності ведення лісового господарства та бджільництва.

З метою дослідження можливості впровадження лісового бджільництва в навчально-дослідному лісовому господарстві Білоцерківського національного аграрного університету (НДЛГ БНАУ) проаналізовано структуру лісових насаджень, наявність медоносних ресурсів, їх продуктивність з точки зору використання в бджільництві. Було проведено візуальний огляд кількох ділянок НДЛГ та опрацьовано матеріали лісовпорядкування, зроблено оцінку нектаропродуктивності за літературними даними.

Лісові насадження навчально-дослідного лісового господарства Білоцерківського НАУ займають площу 249,5 га і належать до рекреаційно-оздоровчих лісів з особливим режимом користування на рівнині та захисних лісів з особливим режимом користування на рівнині. Дані лісові насадження знаходяться поблизу міста Біла Церква, проте не є місцем масового відпочинку людей, за винятком кількох невеликих ділянок.

На території НДЛГ БНАУ виявлено значні площі деревних рослин, що мають медоносну та пилконосну цінність. Серед них - липа дрібнолиста (*Tilia cordata* Mill.), акація біла (*Robinia pseudoacacia* L.), яблуня лісова (*Malus sylvestris* Mill.), різні клени, крушина ламка (*Frangula alnus* Mill.), ліщина звичайна (*Corylus avellana* L.). З трав'янистих рослин виявлена конюшина середня (*Trifolium medium* L.), конюшина лучна (*Trifolium pratense* L.), конюшина повзуча (*Trifolium repens* L.), кульбаба лікарська (*Taraxacum officinale* Webb ex Wigg.), іван-чай (*Epilobium angustifolium* L.), золотарник звичайний (*Solidago virgaurea* L.), ряс Галлера (*Corydalis Halleri* Willd.). Найбільш цінними медоносами, що мають господарське значення визначено акацію білу та липу дрібнолисту.

Яблуня лісова займає в навчально-дослідному лісовому господарстві площу 0,3 га та має вік 38 років. І хоч дана рослина виділяє незначну кількість нектару та пилку [2], термін її цвітіння робить яблуню важливим весняним нектароносом. Особливо це важливо для бджіл, оскільки в цей період активно розвиваються бджолосім'ї. Позитивний вплив на медопродуктивність має чистота насаджень (10Ябл) та вік дерев.

Акація біла забезпечує бджіл кормом у ранньовесняний період та є кормовою базою для вироблення бджолиними сім'ями товарного меду. Нектаропродуктивність сягає 500 кг/га. Мед з акації користується значним попитом через низьку здатність до кристалізації [4, 5]. На території НДЛГ

БНАУ площа насаджень акації білої 25,3 га. Всі ці деревостани є чистими по складу (10Акб), стиглими та перестійними. Переважна частина акацієвих насаджень належить до категорії протиерозійних лісів (17,8 га). Також акацієві деревостани займають 5,4 га полезахисних лісових смуг та 2,1 га лісопаркової частини лісів зелених зон.

Липа дрібнолиста має високу нектаропродуктивність і легко доступний нектар та є основним його джерелом влітку [3, 5]. Нектаропродуктивність чистих липових насаджень 300-800 кг/га [4]. Всього в навчально-дослідному лісовому господарстві Білоцерківського НАУ є 10,6 га насаджень липи дрібнолистої, 9,4 га з яких належать до лісопаркової частини лісів зелених зон, а 1,2 га у складі полезахисних лісових смуг. Більшість липових насаджень мають вік 71 рік. Вважається що саме у віці від 70 до 100 років липа дрібнолиста найбільш нектаропродуктивна.

Ряст Галлера - ранньовесняний медонос з періодом цвітіння кінець квітня - початок травня, важливий для нарощування сили бджолосімей. Іван-чай цвіте з червня по вересень і є одним із найкращих літніх медоносів. Медопродуктивність може досягати 500–600 кг з гектара. Золотарник звичайний є осіннім медоносом, що забезпечує підтримуючий медозбір та накопичення запасів меду для зимівлі [1]. Усі види конюшини є гарними медоносами.

Навчально-дослідне лісове господарство Білоцерківського НАУ має потенціал як локальна медоносна база. Різноманітність деревних і трав'янистих видів забезпечує тривалий період активного медозбору, що робить можливим ефективне розміщення пасік і розвиток бджільництва. Максимальна активність медозбору припадає на травень – липень.

Список використаних джерел

1. Разанов С.Ф., Разанова А.М., Піддубна А.М., Разанов О.С. Нектаропилконосні рослини лісових угідь та їх вплив на розвиток і продуктивність бджолиних сімей. Науково-виробничий журнал "БДЖІЛЬНИЦТВО УКРАЇНИ", 2024. № 13. С. 70-74.
2. Solomakha I., Tymochko I., Postoienko V., Solomakha V. Nectarous and pollonous plants in forest plantations of the Middle Forest-Steppe of Prydniprovia. Agroecological journal. 2022. P. 38-45.
3. Тимочко І.Я. Особливості розподілу нектароносних та пилконосних рослин у лісових насадженнях Північно-Східного Лісостепу України. Агроекологічний журнал. 2021. № 4. С. 31-36.
4. Хаєцький Г.С., Разанов С.Ф., Алексєєв О.О., Гуцол, Г.В. Оцінка лісових нектаропилконосних дерев та ефективність використання їх у медоносному конвеєрі бджіл в умовах Вінниччини. Сільське господарство та лісівництво. 2019. №12. С. 214-224.
5. Демченко М.І., Лозінська Т.П. Вивчення цінних рослинних ресурсів Богуславщини. Молодь – аграрній науці і виробництву. Інноваційні технології в агрономії, лісовому та садово-парковому господарстві, землеустрої, електроенергетиці: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти, 24 квітня 2024 року. Білоцерківський НАУ. С. 72-73.